

Technische achtergronden bij "Factsheet Ontwikkeling uitstoot Nederlandse luchtvaart 2024"

Dit document geeft bronnen, getallen, methodieken en andere achtergronden bij de "Factsheet Ontwikkeling uitstoot Nederlandse luchtvaart 2024" [🔗](#).

Gegevensbron en aggregatie

De geanalyseerde gegevens zijn door het CBS in het milieurekeningen-rekenkader [🔗](#) bepaald. Voor de overzichtelijkheid zijn diverse categorieën van het CBS samengevoegd volgens de tabel hiernaast. NB: Categorie H (Vervoer en opslag) ontbreekt in het overzicht omdat deze is samengesteld uit categorieën 49-53, die individueel zijn vertegenwoordigd. Particuliere uitstoot (huishoudens en vervoer) zijn categorieën zonder letter of getal.

Categorie in onze analyse	Categorieën in CBS-rapportage
Huishoudens	Overig particuliere huishoudens
Land-/bosbouw	A Landbouw, bosbouw en visserij
(Mijn)bouw, handel	B Delfstoffenwinning; F Bouwnijverheid; G Handel
Industrie	C Industrie
Energie	D Energievoorziening
Water+afval	E Waterbedrijven en afvalbeheer; Afvalstortplaatsen
Transport over land	Eigen vervoer particuliere huishoudens; 49 Vervoer over land
Scheepvaart	50 Vervoer over water
Luchtvaart	51 Vervoer door de lucht
Overige	52 Opslag, dienstverlening voor vervoer; 53 Post en koeriers; I Horeca; J Informatie en communicatie; K Financiële dienstverlening; L Verhuur en handel van onroerend goed; M-N Zakelijke dienstverlening; O-Q Overheid en zorg; R-U Cultuur, recreatie, overige diensten

Getallen aandeel nationale klimaatvoetafdruk

De door het CBS gerapporteerde getallen vertalen zich naar de volgende emissies per categorie in de door ons opgestelde categorisering:

	2023 miljoen kg			2024 miljoen kg		
	totaal CO ₂	N ₂ O	CH ₄	totaal CO ₂	N ₂ O	CH ₄
Huishoudens	13998	0,3	11,2	14323	0,3	11,4
Land-/bosbouw	8576	18,4	505	8710	18	495,8
(Mijn)bouw, handel	8225	0,2	17,3	8167	0,2	16,2
Industrie	39036	1,7	16,5	40483	1,9	16,7
Energie	28910	0,3	3,2	27970	0,3	3
Water, afval	8977	1	75,7	8936	1	71,2
Transport over land	20476	0,8	2,6	20601	0,8	2,6
Scheepvaart	10452	0,3	4,1	10659	0,3	4,2
Luchtvaart*	10194	0,4	0,2	10546	0,4	0,2
Overige	9819	1,7	6,4	9387	1,8	6,3

* exclusief niet-CO₂-effecten van contrails, cirrus, stikstofoxiden, etc.

Analysemethodiek

Het CBS rapporteert in het Milieurekeningen-rekenkader de absolute uitstoot van verschillende broeikasgassen.

Met deze gegevens worden de volgende stappen doorlopen:

- omrekening van uitstoot van N₂O en CH₄ naar CO₂-equivalenten door vermenigvuldiging met bij gekozen zichtperiode passende emissiefactoren;
- bepaling van de omvang van niet-CO₂-effecten van luchtvaartuitstoot door vermenigvuldiging van de CO₂-uitstoot met de bij gekozen zichtperiode passende emissiefactor voor deze effecten;
- berekening van de totale klimaatvoetafdruk (broeikasgassen plus niet-CO₂-effecten) per emissiebron;
- berekening van het aandeel van iedere post in het totaal.

Een complete, reproduceerbare beschrijving van deze stappen inclusief bijbehorende formules wordt geboden in het onderliggende rapport [🔗](#).

Aardopwarmingsvermogen

De volgende factoren voor het aardopwarmingsvermogen (Global Warming Potential, GWP) van broeikasgassen worden gebruikt in de bepaling van de klimaatvoetafdruk ([🔗](#) tabel 7.15):

	CO ₂	N ₂ O	CH ₄
20 jaar (GWP20)	1	273	80
100 jaar (GWP100)	1	273	27

Voor het corrigeren voor de klimaateffecten van vliegtuigsporen, resulterende cirrus-bewolking en stikstofoxiden in de stratosfeer gebruiken we een emissiefactor van 4 (GWP100) berekend door CE Delft [🔗](#) respectievelijk 13,9 (GWP20). Het laatstgenoemde getal is bepaald in het onderliggende rapport [🔗](#).

Onzekerheid in omvang van niet-CO₂-effecten

Vanwege o.a. de veelheid van effecten en complexiteit en tijdsafhankelijkheid van sommige processen is er nog enige wetenschappelijke onzekerheid over de exacte omvang van de niet-CO₂-effecten. Om het effect hiervan op onze bepaling van het luchtvaarttaandeel in de nationale klimaatvoetafdruk in te schatten, hebben wij de berekening herhaald met schattingen voor de onder- en bovengrens van de GWP20 en GWP100 voor de niet-CO₂-effecten op basis van de absolute onder- en bovengrens die Lee et al. (2021) [🔗](#) rapporteren (5%-95% betrouwbaarheidsinterval) voor deze effecten voor het jaar 2018 met de volgende omrekening:

$$GWP_x^g = 1 + (GWP_x^{mw} - 1) * (ERF_g / ERF_{mw})$$

met GWP_x^y het aardopwarmingsvermogen voor CO₂ en niet-CO₂-effecten met een tijdsvenster van x jaar voor waarde y (ondergrens, meest waarschijnlijke dan wel bovengrens) en ERF_y de effectieve stralingsforcering voor waarde y.

	meest waarschijnlijk	ondergrens (5%)	bovengrens (95%)
ERF mWm ⁻² (Lee et al. 2021)	66	21	111
GWP20	13,9	5,1	22,4
GWP100	4,0	1,9	6,0

De effecten van het toepassen van deze onder- en bovengrens zijn weergegeven in de diagrammen op de volgende pagina. Voor GWP20 is het geschatte onzekerheidsbereik rondom het bepaalde aandeel van 41,6% (voor de meest waarschijnlijke waarde voor GWP20) **20,6%-53,4%**. Voor GWP100 is dit bereik rondom het bepaalde aandeel van 19,7% (voor de meest waarschijnlijke waarde voor GWP100) **10,7-26,8%**.

Verantwoording

De in dit rapport gevolgde methodiek is in detail beschreven in het volgende rapport: Stop4deroute (2025) *Klimaatimpact Luchtvaart - getallen in perspectief*.

<https://stichting-s4r.nl/wp-content/uploads/2025/12/Klimaatimpact-Luchtvaart-1.0-DEF.pdf>

Auteur: dr. Peter van Thienen (S4R); interne kwaliteitsborging: dr. Maria Witmer, ir. Han van Staveren en ir. Femke van Brussel-Visser (S4R). Externe wetenschappelijke en methodologische toetsing: dr. ing. Paul Peeters, gastonderzoeker Wageningen Universiteit en Emeritus Professor sustainable tourism transport bij het Centre for Sustainability, Tourism & Transport (CSTT), Breda University of Applied Sciences (BUAS). De auteur is geheel verantwoordelijk voor de inhoud van factsheet en technische achtergronden.

Stichting S4R: voor een luchtvaart die ons past, januari 2025

Vrijgegeven onder een [Creative Commons BY-SA 4.0 licentie](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

info@stichting-s4r.nl